

Markku Suksi
Karjalankatu 18
20740 Turku

Eduskunnan perustuslakivaliokunta
00102 Eduskunta

Viite: sähköpostiviestinne 19.2.2021: HE 241/2020 vp/Asiantuntijapyyntö

Turku 3.3.2021

Lausunto

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa hallituksen esitykseen HE 241/2020 vp sisältyvien lakiehdotusten kielellisiä oikeuksia koskevista ulottuvuuksista. Tämän johdosta esitän valtiosääntöoikeudellisesta perspektiivistä kunnioittavimmin seuraavaa:

1. Verrattaessa käsiteltävänä olevaa esitystä aikaisempiin hallituksen esityksiin sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseksi voidaan huomata, että siihen ei sisälly eräitä sellaisia virheellisyyksiä kuin aikaisemmin. HE 224/2016 vp., s. 41, pyrki virheellisesti esittämään, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 67/2014 hahmoteltaisiin tulkinta, jonka mukaan ei olisikaan sellaista perustuslakiin sisältyvää velvollisuutta valita kielellisten perusoikeuksien kannalta paras vaihtoehto, jonka perustuslakivaliokunta kehitti aluehallintoviranomaisia koskevassa Kokkola -lausunnossaan PeVL 21/2009 vp., mutta käsillä oleva hallituksen esitys

näyttää palaavan perustuslakivaliokunnan aikaisemmilte tulkintalinjoille (ks. s. 1141). Hallituksen esitykset HE 224/2016 vp. ja HE 15/2017 vp. jatkoivat epämääräisten tulkintojen tiellä esittämällä s. 42 ja s. 656, että perustuslain 122 §:n tarkoituksena ei ensisijaisesti ole yksikielisten alueiden tai enemmistökieleltään ruotsinkielisten alueiden luominen, mutta käsillä oleva hallituksen esitys palaa perustuslain säännöksen alkuperäisen tarkoituksen piiriin toteamalla s. 26, että tavoitteena eivät ole yksikieliset alueet vaan palveluiden turvaaminen kummallakin kielellä. Esityksessään HE 14/2018 vp. hallitus arveli, että mm. perustuslain 11. luvusta, joka koskee viranomaisrakenteita, ei johdu tarvetta järjestää hallinto jollain tietyllä tavalla (s. 496), mutta käsillä oleva hallituksen esitys tuo ss. 1140-1143 selkeästi esille sen, että esimerkiksi perustuslain 122 § edellyttää kielellisten oikeuksien huomioimista hallinnon rakenteita muutettaessa siten, että ne vaikuttavat hallinnon järjestämiseen tietyillä tavoilla. Edellisen hallituksen esityksiin verrattuna käsillä oleva hallituksen esitys on siten lähtökohdiltaan selvästi parempi.

2. Hallituksen esityksen s. 1141 todetaan seuraavaa: ”Nyt käsillä olevassa hallituksen esityksessä ei ole kysymys yksinomaan hallinnon järjestämiseen liittyvistä aluejaotuksista vaan lisäksi ratkaisusta, jotka liittyvät perimmäiseen perustuslaissa turvattuihin välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Perustuslakivaliokunta on korostanut, että harkintatilanteessa, joka liittyy perimmäiseen perustuslaissa turvattuihin välttämättömään huolenpitoon ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin, on pyrittävä ratkaisuun, joka samanaikaisesti toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla myös muita perusoikeuksia. Perustuslakivaliokunta on myös muistuttanut, että kieli ja potilaan tarve tulla ymmärretyksi on tärkeä osa potilasturvallisuutta. Tämänkaltaisessa harkintatilanteessa kielellisille oikeuksille ei ole annettava yksinomaisesti ratkaisevaa painoarvoa muiden perusoikeuksien toteutumisen kustannuksella (PeVL 63/2016 vp.).” Perusoikeuksien samanaikaisen toteutumisen periaate on tässä kohden tärkeä johtotähti, mutta siteeratun lausunnon viimeinen lause on omiaan luomaan mielikuvan siitä, että perustuslakivaliokunta kumoaa sen, mitä se on edellisessä lauseessa ja muissakin siteeratun kohdan aikaisemmissa lauseissa sanonut. Kielellisten oikeuksien ja muiden oikeuksien välillä ei kuitenkaan ole sellaista vastakkainasettelua kuin siteeratun kohdan viimeinen lause antaa ymmärtää, vaan asia on juuri päinvastoin: kielellisten oikeuksien toteutuminen julkisen vallan tuottamien sosiaali- ja terveyspalveluiden kohdalla tekee kyseessä olevat sosiaali- ja terveyspalvelut täydellisiksi. Elleivät kielelliset oikeudet toteudu, jäävät sosiaali- ja terveyspalvelut puutteellisiksi ja niiden perustana olevat perusoikeudet toteutuvat vajavaisesti tavalla, joka ei vastaa sitä yhdenvertaisuuden

vaatimusta, josta koko sosiaali- ja terveystalvelujen uudistus alun perin lähti liikkeelle, eikä myöskään sitä kielellisen yhdenvertaisuuden vaatimusta, joka sisältyy perustuslain 17 §:ään ja 122 §:ään.

3. On helppo yhtyä siihen hallituksen toteamukseen, että kielilakiin tehtävien muutosten johdosta kielelliset oikeudet säilyvät samalla tasolla tehtävien siirtyessä kunnilta hyvinvointialueille (s. 1058), ja joiltakin osin tilanne jopa paranee (esim. ruotsin- ja saamenkielisten palveluiden kehittämisen tukeminen 33 §:ssä ehdotuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä). Heikentymistä ei siis näyttäisi tapahtuvan ainakaan muodollisessa mielessä, mutta toinen asia on, miten uusi hallintorakenne toteuttaisi kielellisiä oikeuksia tosiasiallisesti siten, että kansalliskielet ja myös muut esityksessä mainitut kielet toteutuvat kielellisinä oikeuksina niitä puhuville henkilöille. Hallitus tunnustaakin tämän asian ongelmallisuuden kertomalla, että palveluista vastuussa olevien alueiden koko kasvaisi ja kielivähemmistön suhteellinen osuus väestöstä pienenesi, mikä voi johtaa kielellisten oikeuksien ja palveluiden kielellisen saavutettavuuden käytännön heikkenemiseen (s. 1141). Hyvinvointialueet ovat useimmassa tapauksessa moninkertaisesti suurempia, kuin sosiaali- ja terveydenhuollosta tällä hetkellä vastaavat kunnat. Koska kyseessä on sosiaali- ja terveystalvelujen siirto kunnilta hyvinvointialueille (ja lisäksi pelastustoimen uudelleenjärjestely), eli siis eräänlainen toiminnallinen kuntaliitos siten, että sosiaali- ja terveystalvelut ja pelastustoimi keskitetään uudelle alueelliselle yksikölle, tulisi kielellisten oikeuksien tosiasiallista toteutumista tukea voimakkaasti edellyttämällä hyvinvointialueilta kielellisten asioiden mahdollisimman tarkkaa määrittelyä hyvinvointialueen hallintosäännössä. Lähtökohta tähän onkin olemassa, sillä hyvinvointialueita koskevan lakiesityksen 95 § 2 momenttia koskien ehdotetaan seuraavaa: ”Hallintosäännössä annetaan lisäksi sellaiset tarpeelliset määräykset, joilla turvataan kielilaissa (423/2003) ja muualla laissa säädettyjen kielellisten oikeuksien toteutuminen hyvinvointialueen hallinnossa.” Hallintosääntö on kuitenkin kuntien kohdalla osoittautunut varsin heikoksi kielellisten oikeuksien edistäjäksi, sillä (mahdollisesti kunnalliseen itsehallintoon vedoten) ei ole katsottu, että lainsäätäjän tarvitsisi tai pitäisi edellyttää hallintosäännöltä tietynlaista sisältöä kielellisten oikeuksien suhteen (vaikka lainsäädäntö muutoin edellyttääkin monenlaista sisältöä esimerkiksi kunnalliselta sosiaali- ja terveydenhuollosta). Kuntien hallintosääntöjä on myös vuosien saatossa heikennetty kielellisten vaatimusten suhteen, muun muassa kielitaitovaatimuksia purkamalla. Koska nyt ollaan säätämässä lakia uudesta hallinnon tasosta, jota kunnallisen itsehallinnon periaate tai mikään muukaan perustuslakiin sisältyvä itsehallinnon periaate ei suojaakaan, tai jos suojaakaan, niin

hyvin heikosti, ollaan tilanteessa, jossa lainsäätäjällä on täysi mahdollisuus määrätä siitä tavasta, jolla hyvinvointialueiden on sisäisessä toiminnassaan turvattava kielellisten oikeuksien toteutuminen. Jos tätä tilaisuutta ei käytetä hyväksi juuri nyt, kun ollaan uudessa tilanteessa luomassa uutta hallintorakennetta, on olemassa suuri vaara sille, että hyvinvointialueiden sisäiset hallintosäännöt jättävät kielelliset oikeudet huomiotta tavalla, joka johtaa tosiasiallisten kielellisten oikeuksien vakavaan heikentymiseen ja sekä perustuslain hengen että sen kirjaimen vastaiseen oikeustilaan.

4. Hyvinvointialueen hallintosäätöön on siksi otettava sellaisia sisällöllisiä määräyksiä, jotka sitovat hyvinvointialuetta kielellisten oikeuksien toteuttamisessa. Sellaiset määräykset on hahmotettava PeVL 33/2009 ilmentämää taustaa vasten: ”Perustuslakivaliokunta on perustuslakiesityksen johdosta antamassaan mietinnössä pitänyt perustuslain 122 §:n 2 momentin kannalta tärkeänä sen huomioon ottamista, että kuntajaon muutokset eivät johda kuntien kielellisen aseman muuttumiseen eivätkä myöskään huononna kieliryhmien mahdollisuuksia tulla toimeen omalla kielellään (PeVM 10/1998 vp, s. 35, ks. myös PeVL 37/2006 vp, s. 7/II). Valiokunta korostaa tämän — samoin kuin muiden perustuslain 122 §:stä ja 17 §:stä seuraavien vaatimusten — merkitystä sovellettaessa lakiehdotuksen 4 §:n 4 momentin säännöksiä kielellisistä oikeuksista huolehtimisesta kuntajakoa muutettaessa.” Nuo perustuslain 122 §:stä ja 17 §:stä seuraavat vaatimukset voidaan esittää seuraavasti: vaatimus yhteensopivista aluejaotuksista ja vaatimus siitä, että suomen- ja ruotsinkielisten mahdollisuudet saada palveluita omalla kielellä samanlaisten perusteiden mukaan turvataan, vaatimus ottaa huomioon, että suomi ja ruotsi ovat Suomen kansalliskieliä, vaatimus turvata jokaisen oikeus käyttää viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia, vaatimus turvata jokaisen oikeus saada toimituskirjansa omalla kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi, ja vaatimus huolehtia yleisesti suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan.
5. Voisi kuvitella, että kielilakiin ja muuhun lainsäädäntöön esitetyt muutokset itsessään varmistaisivat hyvän kielellisten oikeuksien toteutumisen, mutta kuten hallitus toteaa esityksessään (s. 1141), hyvinvointialueiden luominen voi johtaa kielellisten oikeuksien ja palveluiden kielellisen saavutettavuuden käytännön heikentymiseen. Siitä syystä jokainen hyvinvointialue tulisi velvoittaa täsmentämään hallintosäännössään se, miten kielelliset oikeudet ja palveluiden kielellinen saavutettavuus toteutetaan esimerkiksi rekrytoinnissa ja siihen liittyvissä kielitaitovaatimuksissa, sisäisessä koulutuksessa, hyvinvointialueen institutionaalisessa organisoinnissa, tiedotuksessa ja muussa toiminnassa. Jokaisen

hyvinvointialueen, pääkaupunki ja Uudenmaan kokonaisalue mukaan luettuina, tulisi hallintosäännössään vastata kielilakia ja kielitaitolakia täsmentävillä sitovilla säännöksillä mm. seuraaviin kysymyksiin: Miten hyvinvointialueella otetaan huomioon, että suomi ja ruotsi ovat Suomen kansalliskieliä? Miten turvataan jokaisen oikeus käyttää omassa viranomaisasiassaan omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia? Miten turvataan jokaisen oikeus saada toimituskirjansa omalla kielellään, joko suomeksi tai ruotsiksi? Miten toteutetaan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan? Miten huolehditaan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan? Samankaltaiset täsmennykset hallintosäännössä ovat tarpeellisia myös ainakin saamen ja viittomakielten kohdalla, mutta eri hyvinvointialueiden hallintosääntöjen vastaukset ko. kysymyksiin näiden muiden kielten kohdalla saamen kielilain ja viittomakielilain taustaa vasten olisivat todennäköisesti varsin toisensisältöisiä verrattuna niihin puitteisiin, jotka perustuslain 17 § ja 122 § sekä kielilaki ja kielitaitolaki luovat. Vaikka kielilakia, kielitaitolakia, saamen kielilakia ja viittomakielilakia ehdotetaankin nyt muutettavaksi siten, että niihin kirjataan uudistuksen huomioivat säännökset, jotka joiltain osin jopa vahvistavat muodollisia kielellisiä oikeuksia, on kyseessä olevien kielellisten oikeuksien toteutuminen täysin riippuvainen siitä, miten hyvinvointialueet tuovat nämä muutokset osaksi omaa sisäistä organisaatiotaan sitovien hallintosääntöjensä kautta. Hallituksen ehdotuksessa hyvinvointialuelain 95 §:n 2 momentiksi siis viitataan sellaisiin tarpeellisiin säännöksiin, joita hallintosääntöön tulisi ottaa, mutta ne eivät suinkaan ole ainoastaan tarpeellisia, vaan itse asiassa välttämättömiä kielellisten oikeuksien tosiasiallisen toteuttamisen kannalta.

6. Mikäli edellä tarkoitettuja täsmennyksiä hallintosääntöä koskevaan pykäläehdotukseen ei tehdä, ei lakiehdotusta mielestäni voida pitää sillä tavalla perustuslain 122 §:n mukaisena, että olisi kyse yhteensopivista aluejaotuksista, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Nythän käy ehdotuksen mukaan niin, että perinteinen maakuntajako ei varsinaisesti ole hyvinvointialueiden jaotteluperuste, vaan erityisesti Uudenmaan kohdalla sivuutetaan maakuntajako ja luodaan oma jaotteluperuste, joka yhdistää Uudenmaan kuntia eri tavoin ja jättää Helsingin kaupungin omaksi yksikökseen (tosin Uudenmaan maakunnan jako hyvinvointialueisiin tapahtuu maakuntarajojen sisällä). Tämä jaottelu pilkkoo Uudenmaan maakunnalle perustuvan nykyisen kielellisen rakenteen siten, että ruotsinkielinen väestö jakautuu pienempiin ja joissain tapauksissa hyvin pieniin hyvinvointialueisiin, joissa ruotsinkielisen väestön määrä jää sillä tavalla marginaaliseksi, että se on ongelmallinen

perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 21/2009 vp. esitettyä huomiota vasten tarkasteltuna. Ruotsinkielisten osuus jää hyvin vähäiseksi myös Pyhtään kohdalla suhteessa Kymenlaakson hyvinvointialueeseen ja Myrskylän kohdalla suhteessa Päijät-Hämeen hyvinvointialueeseen.

7. Lakiehdotus kielilain muuttamiseksi sisältää 10 § 2 momentin viimeisessä virkkeessä yksikielistä hyvinvointialuetta ja hyvinvointiyhtymää koskevan säännöksen, jonka mukaan jokaisella on oikeus käyttää omaa kieltään ja tulla kuulluksi omalla kielellään viranomaisen aloitteesta vireille tulevassa asiassa, joka välittömästi kohdistuu hänen tai hänen huollettavansa perusoikeuksiin tai joka koskee viranomaisen hänelle asettamaa velvoitetta. Säännös ei ole uusi, mutta haluan korostaa, että se on tarpeellinen tässä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksessa siksi, että uudistus luo viranomaisrakenteen, jolla on yksikielisellä hyvinvointialueella paljon mahdollisuuksia sellaisiin viranomaisaloitteisiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat voimakkaasti yksilön perusoikeuksiin tai luovat muita velvoitteita. Näihin luetaan muun muassa useat lastensuojelun toimenpiteet, esimerkiksi huostaanotto, mielenterveyslain mukainen tahdonvastainen hoito ja palo- ja pelastustoimen piiriin kuuluvat omaisuudensuojaan ja kotirauhaan puuttuvat toimenpiteet. Tällä hetkellä voimassa olevassa lainsäädännössä ei mielestäni ole sopivaa mekanismia, joka toisi tämän säännöksen tehokkaalla tavalla yksikielisten viranomaisten ja myös tulevien yksikielisten hyvinvointialueiden tietoon. Yksikielisellä hyvinvointialueella on tietenkin käytössään väestötietojärjestelmä ja sen kautta luonnollisesti myös tieto jokaisen yksilön kielestä, mutta on hyvin epävarmaa, löytääkö yksikielinen viranomainen toiskielisen yksilön kieltä koskevan tiedon ja ymmärtääkö se edes etsiä kieltä koskevaa tietoa. Tämäkin asia olisi ratkaistavissa hyvinvointialueen hallintosääntöön muotoiltavalla säännöksellä, mikä tarkoittaisi sitä, että myös yksikielisen hyvinvointialueen tulisi ottaa hallintosääntönsä toiskielisiä koskeva, kielilain 10 § 2 momenttia täsmentävä säännös.
8. Edellä mainituista syistä ehdotettuun 95 §:n 2 momenttiin olisi lisättävä täsmällisempiä sisällöllisiä vaatimuksia siitä, mitä hallintosääntöön on ainakin kirjattava kielellisistä oikeuksista ja niiden käytännön toteuttamisesta. Sellaiset säännökset olisivat varmaankin pidemmälle meneviä kansalliskielten kohdalla kuin mitä tulee muihin kieliin. Lisäksi sellaisten säännösten tulisi olla laaja-alaisemmin hahmotettuja kaksikielisen hyvinvointialueen hallintosäännössä, kun taas yksikielisen hyvinvointialueen hallintosäännössä tulee huomioida lähinnä viranomaisaloitteisten asioiden hoitaminen toisella kielellä. Hallituksen esityksen

viittaus tarpeellisiin määräyksiin ei siis mielestäni ole riittävä, vaan se on sillä tavalla ylimalkainen, että hyvinvointialueet voivat jättää sisäisen sääntelynsä löysien määräysten varaan muun muassa ruotsin, saamen ja viittomakielten suhteen. Pidän siksi täsmällisyysvaatimusta asiana, joka perustuslain 17 §:n ja 122 §:n muodostamaa taustaa vasten on aivan keskeinen ja välttämätön, eikä lakia pidä hyväksyä ilman että 95 §:n 2 momenttia on näiltä osin muutettu. Ellei täsmennystä saada aikaan nyt, kun lakia säädetään, ei sitä saada aikaan millään jälkikäteisellä korjaustoimellakaan, ja silloin tapahtuu juuri se, mitä hallitus ennakoi, eli että kielelliset oikeudet ja palveluiden kielellinen saavutettavuus heikentyvät käytännössä, vieläpä merkittävästi, ainakin muualla kuin nykyisellä Vaasan sairaanhoitopiirin alueella. Hyvinvointialueet on veloitettava kertomaan täsmällisemmin sitovissa hallintosäännöissään niistä sisällöllisistä ja institutionaalisista mekanismeista, joiden kautta kielelliset oikeudet turvataan jokaisen yksittäisen hyvinvointialueen sisällä. Institutionaaliset mekanismit pitäisi luoda myös sellaisen tilanteen varalta, että hyvinvointialue antaa oman liikelaitoksen tai yhtiön hoidettavaksi tehtäviä, jotka nyt käsittelyssä olevan hallituksen esityksen nojalla näyttäivät tässä vaiheessa olevan kokonaisuudessaan hyvinvointialueen vastuulla, sillä liikelaitostaminen tai yhtiöittäminen liudentaa merkittävästi kielilainsäädännön mukaisia velvoitteita.

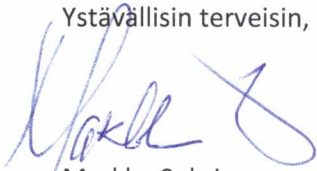
9. Hyvinvointialueen hallintosääntö on siis aivan keskeinen säännös kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi hyvinvointialueella ja siitä syystä olisikin pohdittava 95 § 2 momentin jakamista kahteen virkkeeseen, jossa ensimmäinen virke käsittelee kaksikielisiä hyvinvointialueita ja toinen virke yksikielisiä hyvinvointialueita. Ensimmäiseen virkkeeseen tulisi perustuslain 17 §:n ja 122 §:n mukaisia välttämättömiä täsmennyksiä suomen ja ruotsin asemasta hyvinvointialueella sekä tarpeellisia määräyksiä muista kielistä (saame ja viittomakielet sekä mahdollisesti myös romani ja muut kielet). Toiseen virkkeeseen tulisi perustuslain 17 §:n mukaisia välttämättömiä määräyksiä kansalliskielten (lähinnä ruotsin, sillä ehdotuksen mukaan ei muodostuisi yksikielisesti ruotsinkielistä hyvinvointialuetta) käyttämisestä viranomaisaloitteisissa asioissa, jotka liittyvät perusoikeuksiin, lisäksi 17 §:ään sekä saamen kielilakiin liittyviä tarpeellisia määräyksiä saamen kielen käyttämisestä (mikä lähinnä kohdistuisi Lapin hyvinvointialueelle, mutta voisi muun hyvinvointialueen harkinnan mukaan sisältyä myös eteläisempien hyvinvointialueiden hallintosääntöihin) ja muita kieliä koskevia määräyksiä.
10. Hallituksen esitys sisältää myös oikeansuuntaisia institutionaalisia määräyksiä, sillä laki hyvinvointialueesta sisältää 33 §:n määräyksen kansalliskielilautakunnasta ja saamen kielen

lautakunnasta. On merkittävä parannus aikaisemman hallituksen kaavailuihin, että kyseessä on lautakuntamuotoinen elin, sillä vaikka 33 § ei annakaan ko. lautakunnalle varsinaista julkista valtaa eli päätösvaltaa, mahdollistaa ehdotetun säännöksen 3 momentti sen, että lautakunnalla voi olla myös muita hallintosäännössä määrättyjä tehtäviä. Tilanteesta ja hyvinvointialueesta riippuen voi hyvinvointialueen hallintosäännöllä siten myös antaa 33 §:ssä tarkoitetulle lautakunnalle päätösvaltaa. Näin voisi olla esimerkiksi Varsinais-Suomen alueella, jossa nykyisin toiminnassa oleva Turunmaan sairaala olisi mahdollista muodostaa ruotsiksi tai kaksikielisesti toimivaksi alueelliseksi hyvinvointikeskukseksi 33 §:n mukaisen lautakunnan alaisuuteen. Samantyyppisiä institutionaalisia erityisratkaisuja taikka muita toiminnallisia ratkaisuja voisi hyvinkin luoda 33 §:n luoman institutionaalisen raamin puitteissa, erityisesti silloin, kun kielellinen vähemmistö jää hyvin pieneksi. Suuri kielellinen vähemmistö pärjää todennäköisesti oikein hyvin normaalisäännösten puitteissa.

11. Lakiehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sisältää 39 §:n 1 momentissa säännöksen hyvinvointialueiden keskinäisestä yhteistyöstä silloin, kun se on tarpeellista ruotsinkielisten palvelujen tuottamisen edellyttämän osaamisen, palvelujen saatavuuden tai laadun varmistamiseksi taikka asiakkaiden kielellisten oikeuksien varmistamiseksi tehtävän vaativuuden, harvinaisuuden tai siitä aiheutuvien suurten kustannusten vuoksi. Tarpeellisuusarviointi saattaa olla täysin turha, jos arvioidaan asiaa väkiluvun perusteella: hieman alle 290000 ruotsinkielistä on suurempi joukko kuin monen hyvinvointialueen väkiluku, joilta ei samalla tavalla edellytetä tarpeellisuusarviointia, vaan oletetaan, että asia hoidetaan. Samalla tuo väestöryhmä jakautuu maantieteellisesti siten, että osa sijoittuisi hyvinvointialueille, joilla ruotsinkielisten osuus on hyvin pieni. Käsittääkseni tarpeellisuusarviointi ja yhteistyön ehdollisuus olisi parasta poistaa siten, että asetetaan selkeä yhteistyövelvoite kaksikielisille hyvinvointialueille, jotta ruotsinkielisten palvelujen tuottaminen onnistuisi maksimaalisesti. Näin menetellen voisi esimerkiksi Kärkulan kuntayhtymän purkaminen eri hyvinvointialueiden vastuulle jättää vähemmän epävarmuutta sen suhteen, miten eri tavoin rajoitteisten henkilöiden hoito järjestetään. On siis ongelmallista, että kielellisten perusoikeuksien toteutuminen jää näiltä osin ehdolliseksi, vaikka 56 § 4 momentti ehdotuksessa numero 6 (toimeenpanolaki) estäneekin sellaisen ”väliajan” syntymisen ehdotetun lain voimaan tulemisen ja nyt voimassa olevan lainsäädännön kumoutumisen jälkeen, jolloin tarpeellisuuden olemassaolo mahdollisesti todettaisiin. Olisi kielellisten oikeuksien perspektiivistä selkeä heikennys, jos tällaisten toimintojen olemassaolo jäisi jossain määrin epämääräisen tarpeellisuusarvioinnin varaan, sillä yhteistyön tarve yhdellä hyvinvointialueella (esim. Vantaa-Kerava, Päijät-Häme,

Kymenlaakso tai Varsinais-Suomi) ei välttämättä näyttäydy yhteistyön tarpeena sellaisella hyvinvointialueella (Vaasa tai Helsinki), jolla on riittävät resurssit oman toimintansa hyvään hoitamiseen.

Ystävällisin terveisin,

Markku Suksi

Julkisoikeuden professori